

Halinów, dnia 01.08.2014 r.

ZK.211.09.2014

Na podstawie art. 38 ust 1 ustawy Prawo Zamówień Publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku (Dz. U. z 2013 r. poz. 907.) Zakład Komunalny w Halinowie udziela odpowiedzi na zadane pytania jakie wpłynęły do Zamawiającego na zadanie prowadzone w trybie przetargu nieograniczonego poniżej 5 186 000 euro pt:

„Roboty budowlane polegające na wykonaniu przebudowy i rozbudowy Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Wielgolas Duchnowski w Gminie Halinów – kontynuacja robót (etap II)”.

Pyt. 1

Wnosimy o zmianę zapisów umowy w § 7 poprzez zmianę sformułowań „opóźnienie” na „zwłoka”.

Zapisy w dotychczasowej formule powodują, iż wykonawca zobowiązany będzie do ewentualnego odszkodowania nawet w sytuacji, gdy nie będzie ponosił odpowiedzialności za niewykonanie umowy w terminie. Sprzeczne jest to z istotą umów o roboty budowlane, w których wykonawca ponosi odpowiedzialność za niewykonanie umowy z własnej winy.

Jest to zatem zapis krzywdzący dla wykonawcy i stawiający go w podporządkowanej pozycji w stosunku do zamawiającego niezależnie od przyczyn ewentualnego niewykonania umowy w terminie.

Dokonując wykładni przepisu art. 476 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. (Dz.U. 1964r., Nr 16, poz. 93 ze zm.) należy wskazać, iż prawo rozróżnia dwa przypadki nienależytego wykonania zobowiązania, tj. opóźnienie oraz zwłokę.

Z opóźnieniem mamy do czynienia wówczas, gdy brak spełnienia świadczenia w określonym terminie przez dłużnika nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych.

Ze zwłoką mamy do czynienia wówczas, gdy dłużnik nie wykonał swoich zobowiązań na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność.

Jak wynika z poglądów judykatury wyrażonych chociażby w wyroku Sądu Najwyższego wydanego w dniu 11 lutego 1999r., w sprawie o sygnaturze akt III CKN 166/98 (publ. LEX nr 521867) kara umowna należy się wierzycielowi tylko wtedy, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (art. 471 kc), tj. niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynika z nie dołożenia przez dłużnika należytej staranności (art. 472 kc), czyli jego winy w postaci, (co najmniej), niedbalstwa.

Oznacza to, że kara umowna należy się jedynie w wypadku zwłoki dłużnika (476 kc) - nie można natomiast żądać kary umownej, gdy dłużnik obalił wynikające z art. 471 kc domniemanie, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

A zatem posłużenie się instytucją opóźnienia narazi Państwa na ewentualne podniesienie zarzutu nieważności tegoż zapisu, w oparciu o przepis art. 58 kc, co do jego skutków.

Niezależnie od powyższych rozważań na temat legalności niniejszych zapisów wskazać należy, iż skoro wykonawcy zostaje narzucone całkowite ryzyko niewykonania umowy w terminie, nawet w sytuacji, gdy przekroczenie terminu wynikać będzie z przyczyn od niego niezależnych, to w pełni jest on uprawniony do żądania wyższej gratyfikacji finansowej z tytułu zawarcia i wykonania umowy o roboty budowlane, co wiązało się będzie z poniesieniem przez zamawiającego wyższych kosztów realizacji zamówienia.

Odp. 1

Różnica pomiędzy opóźnieniem, a zwłoką sprowadza się do tego, że przy świadczeniach pieniężnych wierzyciel może odstąpić od umowy i żądać naprawienia szkody, jeśli dłużnik pozostaje w zwłoce, natomiast odsetki należą się wierzycielowi w przypadku uchybienia terminowi płatności przez dłużnika, choćby to uchybienie nastąpiło z przyczyn, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Oznacza to, że zarówno zwłoka jak i opóźnienie dotyczą sytuacji prawnej dłużnika spóźniającego się ze spełnieniem świadczenia, różnica polega jedynie na tym, że o zwłoce można mówić, gdy to spóźnienie następuje z przyczyn zależnych od dłużnika, natomiast opóźnienie, występuje w każdym przypadku uchybienia terminowi nie zależnie od tego czy było ono zawinione przez dłużnika czy też nie. Pojęcie opóźnienia jest zatem pojęciem szerszym i obejmuje także przypadek zwłoki, która jest w rzeczywistości kwalifikowanym przypadkiem opóźnienia. (tak: Wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 24 stycznia 2012 r. KIO 77/12).

Zgodnie z art 353¹ KC strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byle jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie albo zasadom współżycia społecznego. W orzecznictwie występują poglądy o bezwarunkowym charakterze kary umownej w myśl których kara umowna w ujęciu kodeksowym, z jednej strony ma skłaniać dłużnika do prawidłowego wykonania zobowiązania, z drugiej, stanowi rodzaj dolegliwości w postaci obowiązku zapłaty kary bez względu na przyczynę niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2000 r. I CKN 791/98). Ponadto, zgodnie z normą przepisu art. 473 § 1 kc, strony mogą zastrzec w umowie, że dłużnik jest obowiązany zapłacić określoną sumę pieniężną w każdym wypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, a więc także wtedy, gdy jest ono następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Nie istnieją zatem przeszkody dla uzależnienia obowiązku wykonawcy do zapłaty kary umownej od popadnięcia jedynie w opóźnienie, a nie w zwłokę. Powyższe stanowisko potwierdza m.in. wyrok Zespołu Arbitrów z dnia 16 kwietnia 2007 r., zgodnie z którym Zamawiający posiada w ramach swobody umów uprawnienia do żądania kary umownej, nie tylko w razie zwłoki wykonawcy, lecz w sytuacji opóźnienia, bowiem instytucja opóźnienia lepiej zabezpiecza interesy Zamawiającego i podkreśla charakter gwarancyjno - odszkodowawczy kary umownej (sygn. akt UZP/ZO/0-387/07). Podkreślenia wymaga również, że rozszerzenie zakresu odpowiedzialności wykonawcy nie wyklucza jego ewentualnych roszczeń o miarkowanie kary umownej (art. 484 § kc).

Zamawiający może starać się zwiększyć odpowiedzialność wykonawców za należyte wykonanie zamówienia i konsekwencji obciążyć ich dodatkowym ryzykiem. Powyższe, o ile nie występują przesłanki wynikające z art. 353¹ kc, nie uchybia zasadzie swobody umów, również tego powodu, że wobec wymagań określonych w siwz, wykonawca może nie złożyć oferty na ustalonych przez zamawiającego warunkach. Jeśli natomiast wykonawca podejmuje decyzję o złożeniu oferty, winien, uwzględniając ciężar narzucanych zobowiązań i wynikające z nich ryzyko, odpowiednio zabezpieczyć swoje interesy, kalkulując cenę ofertową. Błędem jest utożsamianie podziału ryzyka z naruszeniem zasady równości stron stosunku zobowiązaniowego. (tak: wyrok KIO z dnia 26 listopada 2009 r. , sygn. akt KIO/UZP 1547/09).

Mając na uwadze powyższe przyjąć należy, że zastrzeżenie kary umownej na wypadek opóźnienia jest oczywiście uprawnione i nie istnieje ryzyko uznania przedmiotowego postanowienia umownego za nieważne na podstawie art. 58 kc, a uwaga nie zasługuje na uwzględnienie.

DYREKTOR

mgr inż. Małgorzata Komuda-Ołowska